

**Załącznik do Uchwały nr
Rady Powiatu Lipnowskiego
z dnia 2010 roku**

**PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ
W POWIECIE LIPNOWSKIM
NA LATA 2010 - 2013**

LIPNO, 2010

SPIS TRESCI:

I. WPROWADZENIE.....	3
II. DIAGNOZA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW – PRZYCZYN KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE LIPNOWSKIM.....	5
III. CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ ORAZ KIERUNKI.....	7
IV. ODBIORCY PROGRAMU – GRUPY DOCELOWE.....	9
V. SPOSOBY I METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU.....	9
VI. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ.....	9
VII. PRZEWIDYWANE EFEKTY.....	10
VIII. REALIZATORZY.....	11
IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....	12
X. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY.....	12

I. WPROWADZENIE

Program Aktywności Lokalnej w Powiecie Lipnowskim wskazuje na problemy związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych i grup społecznych oraz wyznacza kierunki działań w zakresie aktywizacji lokalnej mieszkańców terenu powiatu lipnowskiego, mające na celu poprawę sytuacji w tym zakresie, określa mechanizmy wzmacniające efektywność zmian, jak również stworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego, wzmacnianiu spójności społecznej i terytorialnej na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego.

Program Aktywności Lokalnej w Powiecie Lipnowskim jest odpowiedzią na cel, jaki został nakreślony w Strategii Lizbońskiej dotyczący spójności społecznej i realizujący się w kształtowaniu nowego aktywnego państwa socjalnego. W tym wymiarze „konieczne staje się, więc inwestowanie w kapitał ludzki oraz kapitał społeczny, czyli inwestowanie w ludzi i budowanie związków między nimi, w ich wzajemne zaufanie i zaangażowanie w sprawy wspólnoty, a więc to, co jest na równi z kapitałem finansowym podstawą rozwoju lokalnego. Poczucie tożsamości, przynależności i zaangażowania na rzecz małej ojczyzny jest podstawą świadomego obywatelstwa”.

Program Aktywności Lokalnej w Powiecie Lipnowskim jest dokumentem inaugurującym proces programowych działań służących kształtowaniu warunków sprzyjających powstawaniu więzi społecznych na terenie powiatu – a szerzej – kapitału społecznego w myśl, iż „Podstawą społeczeństwa obywatelskiego są jego obywatele, świadomi swych praw i obowiązków, zaangażowani w działania na rzecz dobra wspólnego, zdolni do osobistej odpowiedzialności za los swój i los wspólnoty na wszystkich poziomach życia społecznego. Dokument ten stanowi uzupełnienie „Strategii Rozwiązywanie Problemów Społecznych w Powiecie Lipnowskim na lata 2005-2015”.

Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w ogólnopolskich dokumentach strategicznych, takich jak m.in.:

- **STRATEGIĄ ROZWOJU KRAJU NA LATA 2007 – 2015**
- **NARODOWĄ STRATEGIĄ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA POLSKI**
- **STRATEGIĄ POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013, MINISTERSTWO POLITYKI SPOŁECZNEJ**
- **NARODOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU NA LATA 2007 – 2013**
- **STRATEGIĄ WSPIERANIA ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA LATA 2007 – 2013, MINISTERSTWO**

PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

- NARODOWĄ STRATEGIĄ SPÓJNOŚCI

- PROGRAMEM OPERACYJNYM KAPITAŁ LUDZKI NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007 – 2013

W dokumentach tych zakłada się realizację działań służących rozwojowi społeczno – gospodarczemu kraju, a co za tym idzie podniesienie poziomu i jakości życia obywateli. Ważnym elementem w tym zakresie jest budowanie zintegrowanych społeczności, w których każda osoba i rodzina będzie mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, a w trudnych sytuacjach uzyskiwać niezbędną pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty oraz działających w jej ramach instytucji i organizacji. Konieczne jest, zatem wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych oraz budowanie i wzmacnianie ich obywatelskiej świadomości. Podkreśla się znaczenie kapitału ludzkiego czyli zasobu wiedzy, umiejętności i potencjału, w który jest wyposażony każdy człowiek oraz społeczność, jako całość. Dzięki temu podmioty te są zdolne nie tylko do pracy, ale także do wprowadzania zmian w otoczeniu, a także kreowanie nowych rozwiązań.

Z kapitałem ludzkim ściśle związany jest **kapitał społeczny oznaczający zasoby umiejętności, informacji, kultury, wiedzy i kreatywności jednostek oraz związki pomiędzy ludźmi i organizacjami**. Kapitał społeczny jest, zatem sumą kapitałów jednostkowych, która powinna być wykorzystana i pomnażana przez wszelkie instytucje oraz jednostki samorządowe.

Kluczowym wyzwaniem jest **przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego**, które zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej **oznacza brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich**, a w szczególności dla osób ubogich. Są to między innymi: publiczna edukacja, pośrednictwo pracy, ochrona pracy, transport publiczny i publiczny sektor mieszkaniowy, administracja publiczna, sektor pozarządowy i organizacje polityczne, rynek pracy, rynek dóbr konsumenckich, rynek usług telekomunikacyjnych, bankowych, prywatna własność i przedsiębiorczość. **Wykluczenie społeczne najprościej mówiąc oznacza wyłączenie z życia społecznego**. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące w naszym kraju, ponieważ ze względu na sytuację społeczno – ekonomiczną zagraża wielu osobom i grupom, w tym głównie osobom długotrwale bezrobotnym, matkom samotnie wychowującym dzieci, niepełnosprawnym, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo oraz wychowujących się poza rodziną naturalną w środowisku zastępczym (placówki, rodziny zastępcze), przedstawicielom mniejszości narodowych i etnicznych na terenie Powiatu Lipnowskiego społeczności romskiej, bezdomnych, uzależnionych, osobom opuszczającym zakłady karne.

Priorytetowe działania przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu, zgodnie z wymienionymi powyżej dokumentami, powinny być ukierunkowane na:

- ograniczenie obszarów skrajnego ubóstwa,
- rozbudowanie świadczeń wspierających aktywność,
- promocje działań prospołecznych,
- wspieranie rozwoju różnych form aktywizacji zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej i społecznej mieszkańców, w tym w szczególności klientów pomocy społecznej,
- wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich,
- upowszechnianie kształcenia ustawicznego,
- ułatwienie dostępu do poradnictwa i informacji,
- zwiększenie aktywności lokalnych instytucji i organizacji oraz podejmowanie przez nie współpracy na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów (rozwój lokalnych partnerstw),
- wspieranie rozwoju podmiotów gospodarki społecznej.

„Program Aktywności Lokalnej w Powiecie Lipnowskim” jest niezbędnym dokumentem do realizacji projektów systemowych przez ośrodki pomocy społecznej w ramach Poddziałania (7.1.1) i powiatowe centra pomocy rodzinie w ramach Poddziałania (7.1.2) Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet VII – „Promocja integracji społecznej”.

II. DIAGNOZA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW – PRZYCZYŃ KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE LIPNOWSKIM

Powiat Lipnowski położony jest w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego, jego południowo – wschodniej części. Siedzibą powiatu jest Lipno. Powiat lipnowski zajmuje obszar 1. 016 km², zamieszkuje go 66 340 osób (stan na 31.12.2003 roku), gęstość zaludnienia wynosi 65 osób na jeden kilometr kwadratowy, przy czym wskaźnik zaludnienia dla województwa kujawsko – pomorskiego wynosi 117 osób na kilometr kwadratowy. W powiecie lipnowskim funkcjonuje 9 gmin w tym: 1 miejska - miasto Lipno, 2 miejsko – wiejskie: Dobrzyń nad Wisłą, Skepe oraz 6 wiejskich: Bobrowniki, Chrostkowo, Kikół, Lipno, Tłuchowo, Wielgie. Najwięcej osób zamieszkuje w gminie miejskiej Lipno – 14 908 mieszkańców i w gminie wiejskiej Lipno z liczbą ludności 11 259 mieszkańców. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie lipnowskim wynosi 39 480 osoby, co stanowi 59, 5% ogółu ludności powiatu, w wieku przedprodukcyjnym - 17 588 osób, co stanowi 26,5%, a w wieku poprodukcyjnym – 9 276 osoby, co stanowi 14% ludności w powiecie.

W 2009r. głównymi powodami przyznawania pomocy społecznej w powiecie było bezrobocie.

Z powodu bezrobocia przyznano pomoc 3143 rodzin (2 640 kobiet i 2850 mężczyzn). Drugą, co do wielkości grupę stanowiły rodziny dotknięte problemem ubóstwa –1191 rodzin (1087 kobiet i 414 mężczyzn). Ponadto znaczna ilość rodzin korzysta z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby – 912 rodzin (565 kobiet i 724 mężczyzn), niepełnosprawności - 858 rodzin (557 kobiet i 673 mężczyzn) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 735 rodzin (834 kobiety i mężczyzn), w tym rodziny niepełne – 394rodziny (549 kobiet i 270 mężczyzn) i

rodziny wielodzietne- 271 rodzin (530 kobiet i 481 mężczyzn). (Źródło: Dane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu lipnowskiego, na dzień 31.12.2009r.). Powyżej przedstawione problemy przyczyniają się do zwiększenia zagrożenia marginalizacją oraz izolacją społeczną .

Problem bezrobocia na terenie powiatu lipnowskiego odzwierciedla stopa bezrobocia Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lipnie (stan na 30.11.2009r.) średnia stopa bezrobocia w powiecie lipnowskim wynosiła 23,7%. w porównaniu z 2008 rokiem nastąpił wzrost o 2, 6 punktu procentowego.

Według danych PUP w Lipnie (stan na 30.11.2009r.) średnia stopa bezrobocia w powiecie lipnowskim wynosiła 23,7%. W PUP w Lipnie, na dzień 31.12.2009r. zarejestrowanych było 6621 osób, w tym 3452 kobiet. Prawo do zasiłku posiadało - 1256 osób. Największym problemem dotyczącym bezrobocia jest kwestia długotrwałego pozostawania w statusie bezrobotnego - 3 726 osób tj. 56, 27% ogółu bezrobotnych. Ponadto analiza danych pokazuje także, że w większości grup bezrobotnych największym problemem jest bezrobocie wśród kobiet, co stanowi 52,14 % ogólnej liczby bezrobotnych. Kolejnym problemem są kwalifikacje osób niedostosowane do potrzeb rynku pracy lub wymagań pracodawców, co blokuje im dostęp do rynku pracy. Jak wynika z danych statystycznych PUP w Lipnie liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym wynosiła 272 osób, w tym 177 kobiet, policealnym i średnim zawodowym - 1051 osób, w tym 641 kobiet, średnim ogólnokształcącym - 693 osoby, w tym 458 kobiet, z zasadniczym zawodowym- 1880 osób, w tym 888 kobiet, gimnazjalnym i poniżej – 2 725 osób, w tym 1 288 kobiet. Na szczególną uwagę zasługują bezrobotni niepełnosprawni, którzy stanowią liczną grupę klientów PCPR. Według informacji uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Lipnie w 2009 r. liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP wynosiła 71 osób. Niepełnosprawni z wykształceniem wyższym- 4 osoby , policealnym i średnim zawodowym- 10 osób, średnim ogólnokształcącym- 5 osób, zasadniczym zawodowym- 24 osoby, gimnazjalnym i poniżej i poniżej- 28 osób. Na terenie Powiatu Lipnowskiego funkcjonuje jeden Warsztat Terapii Zajęciowej. Obejmuje on terapią 25 uczestników (12 kobiet i 13 mężczyzn) oraz Dom Pomocy Społecznej w Nowej Wsi dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie osób i przewlekle somatycznie chorych, w którym obecnie przebywa 115 kobiet i 28 mężczyzn. Aby zwrócić uwagę na problematykę osób niepełnosprawnych opracowano” Powiatowy Program na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w latach 2004 – 2010 w Powiecie Lipnowskim”, realizacja programu przyczyni się do poprawy życia osób niepełnosprawnych. Jego celem jest zapewnienie niepełnosprawnym mieszkańcom powiatu podstawowych warunków do samodzielnego, czynnego i pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. W 2009 roku ze środków PFRON dofinansowano zadania z zakresu rehabilitacji społecznej dla osób niepełnosprawnych z terenu powiatu lipnowskiego. Z turnusów rehabilitacyjnych skorzystały 64 osoby niepełnosprawne (33 kobiety, 17 mężczyzn i 14 dzieci) oraz 26 opiekunów, z pomocy na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się – 122 osoby (66 kobiet, 36 mężczyzn i 20 dzieci), z zaopatrzenia w środki pomocnicze, przedmioty ortopedyczne i sprzęt rehabilitacyjny – 90 osób (30 kobiet, 39 mężczyzn i 21 dzieci). Wg statystyk osoby niepełnosprawne są gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność, często są bezradne na rynku pracy, przekonane o swojej

niezdolności i niekompetencji, a w konsekwencji dotyka je zjawisko wykluczenia z życia zawodowego i społecznego.

Podjęcie działań aktywizujących osoby niepełnosprawne jest istotne zarówno z punktu widzenia indywidualnego, jak i społecznego. Realizacja potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie szkoleń i podnoszenia lub zdobywania kwalifikacji zawodowych zwiększa szansę na ich zatrudnienie, a to z kolei ma znaczenie nie tylko ekonomiczne, ale także ma niezmiernie wymiar społeczny. Praca daje bowiem osobom niepełnosprawnym poczucie własnej wartości, samodzielności i realizację swoich umiejętności. Rehabilitacja społeczna przeciwdziała marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Integruje osoby niepełnosprawne, wyrównuje braki i ograniczenia somatyczne, psychiczne i bariery społeczne oraz niepowodzenia życiowe.

Na terenie Powiatu Lipnowskiego funkcjonują następujące formy rodzin zastępczych: rodziny spokrewnione - 44 liczba dzieci – 55, rodziny niespokrewnione – 7 liczba dzieci – 17, pogotowie rodzinne – 1 – liczba dzieci – 6, zawodowa wielodzietna rodzina zastępcza – 1 liczba dzieci 5. Dla 7 pełnoletnich wychowanków, w tym 3 kobiet i 4 mężczyzn została udzielona pomoc pieniężna na usamodzielnienie, 29 wychowanków, w tym 16 kobiet i 13 mężczyzn otrzymało pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki oraz 6 osób - pełnoletnich wychowanków, w tym 3 kobiety i 3 mężczyzn otrzymało pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej (stan na 31.12.2009r.).

W powiecie lipnowskim co roku kilkunastu wychowanków zastępczych form opieki osiąga pełnoletniość, osoby te podlegają procedurze usamodzielnienia i objęte są systemem wsparcia zgodnie z ustawą. Dla większości z tych osób start w dorosłość jest trudnym procesem i wymaga wielu dodatkowych działań. Osobom tym często brakuje motywacji, konsekwencji w działaniu a przede wszystkim środków finansowych na edukację zawodową i specjalistyczną.

Wskazane powyżej przyczyny korzystania z pomocy społecznej dają podstawę do opracowania Programu Aktywności Lokalnej w Powiecie Lipnowskim na lata 2010 – 2013.

III. CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ.

Celem głównym Programu Aktywności Lokalnej jest zwiększenie aktywności mieszkańców powiatu, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym także rynku pracy oraz zwiększenie ich potencjału rozwojowego.

Cele szczegółowe:

1. zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
2. stworzenie warunków do powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej,

3. aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenie,
4. wypracowanie modelu działań środowiskowych opartych na współdziałaniu różnych instytucji i organizacji oraz mieszkańców,
5. poprawa jakości życia poprzez zaspokajanie potrzeb społecznych,
6. prowadzenie działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, aktywizującym i integracyjnym,
7. zwiększenie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej,
8. zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych w przypadku osób pozostających poza rynkiem pracy,
9. wsparcie i promowanie postaw prospołecznych.

Kierunki działań.

Cele programu realizowane będą poprzez podejmowanie następujących działań:

1. promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną,
2. promowanie i wspieranie projektów realizowanych w partnerstwie,
3. tworzenie i promowanie pracy w partnerstwie ,
4. otwarcie instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością,
5. wspieranie lokalnych inicjatyw,
6. aktywizację, integrację i wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym – promocja działań wspierających więzi pokoleniowe,
7. promocję działań prospołecznych, dostęp do informacji o uprawnieniach oraz edukację,
8. poprawę dostępu do informacji publicznej,
9. wspieranie rozwoju informacji obywatelskiej, wolontariatu, grup wsparcia,

samopomocy oraz grup edukacyjnych,

10. promowanie zasad pomocniczości, partycypacji i postaw humanitarnych,
11. systematyczne badanie potrzeb mieszkańców,
12. inne wynikające z aktualnych potrzeb i zgodnie z celami programu.

IV. ODBIORCY PROGRAMU – GRUPY DOCELOWE.

Program skierowany jest do mieszkańców Powiatu Lipnowskiego, w tym:

- 1) członków danej społeczności lokalnej
- 2) osób z konkretnego środowiska
- 3) osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia – czyli różnych grup społecznych, w świetle zdiagnozowanych potrzeb.

Działaniami w ramach Programu Aktywności Lokalnej będą obejmowane w szczególności osoby i środowiska wykluczone społecznie lub zagrożone tym zjawiskiem, m.in. klienci pomocy społecznej, osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne, bezdomne, matki samotnie wychowujące dzieci, Romowie, wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo- wychowawcze oraz inne placówki lub rodziny zastępcze, osoby opuszczające zakłady karne, mniejszości etniczne, cudzoziemcy.

V. SPOSÓB I METODY PRACY WYKORZYSTANE DO REALIZACJI PROGRAMU.

W ramach programu przewiduje się zastosowanie:

1. **ŚRODOWISKOWEJ PRACY SOCJALNEJ**
2. **INSTRUMENTÓW AKTYWNEJ INTEGRACJI**
3. **DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE ŚRODOWISKOWYM**

Ze względu na specyfikę naszego powiatu: wielkość grup i społeczności oraz różnorodność występujących w nich problemów, **Program Aktywności Lokalnej będzie realizowany poprzez przygotowywane podprogramy aktywności lokalnej skierowane do konkretnych społeczności lub grup.**

VI. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ.

W ramach podprogramów PAL mogą być realizowane następujące działania:

- 1) Rozpoznanie środowiska lokalnego w formie „badania i działania”:
 - badania, opracowywania programów, ekspertyz, analiz, wydawnictw i konkursów związanych z przygotowaniem i realizacją programu;
- 2) Rozwijanie komunikacji społecznej w środowisku:
 - edukacja społeczna i obywatelska, w tym organizowanie spotkań, konsultacji, działań edukacyjnych i debat społecznych dla mieszkańców,
 - organizowanie spotkań z grupami docelowymi, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) Promowanie pracy wolontarystycznej:
 - organizacja i finansowanie usług wspierających animację lokalną, w tym animator lokalny, lider klubu integracji społecznej, streetworker;
- 4) Budowanie lokalnego partnerstwa;
- 5) Umożliwianie dostępu do informacji i konsultacji, poprzez promowanie istniejących punktów oraz tworzenie nowych dostosowanych do potrzeb mieszkańców;
- 6) Inicjowanie ruchów samopomocowych i obywatelskich;
- 7) Prowadzenie działań na rzecz integracji środowiska lokalnego;
- 8) Wspieranie lokalnych inicjatyw;
- 9) Organizowanie treningów kompetencji i umiejętności społecznych;
- 10) Organizowanie wsparcia indywidualnego i grupowego w zakresie wzrostu kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, umożliwiających powrót do życia społecznego w tym powrót na rynek pracy;
- 11) Organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.

VII. PRZEWIDYWANE EFEKTY:

- 1) Zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych oraz grup, w

- szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 2) Integracja społeczności lokalnej i grup społecznych,
 - 3) Planowanie i realizowanie zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców,
 - 4) Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów,
 - 5) Stworzenie płaszczyzny zaangażowania mieszkańców w proces rozwiązania indywidualnych i lokalnych problemów,
 - 6) Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności za procesy w niej zachodzące,
 - 7) Wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych,
 - 8) Powstanie lokalnych grup działania,
 - 9) Zintegrowanie lokalnych społeczności i grup społecznych ,
 - 10) Realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności,
 - 11) Aktywizacja osób wykluczonych ,
 - 12) Podwyższenie jakości działań środowiskowych w tym inicjowanie nowych form i metod pracy dostosowanych do potrzeb oraz możliwości grup i społeczności,
 - 13) Zmiana postaw społeczności lokalnych wobec osób i grup defaworyzowanych,
 - 14) Wzrost kompetencji i aktywności mieszkańców oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne, w tym także aktywności na rynku pracy.

VII. REALIZATORZY.

Realizatorem zadań Programu Aktywności Lokalnej jest:

- Starostwo Powiatowe w Lipnie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Placówki edukacyjne, kulturalne i sportowe
- Powiatowy Urząd Pracy w Lipnie
- Gminne i miejsko – gminne ośrodki pomocy społecznej w powiecie lipnowskim
- Regionalne Centrum Integracji Europejskiej we Włocławku
- Policja
- Lokalny biznes
- Media Lokalne

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.

Realizacja zadań programu może być finansowana:

- ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego,
- ze środków funduszy strukturalnych – Program Operacyjny Kapitał Ludzki – projekty systemowe dla ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie,
- środków własnych podmiotów zaangażowanych w działania w ramach poszczególnych podprogramów aktywności lokalnej,
- ze środków pochodzących od sponsorów

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY.

Monitoring i ewaluacja będą prowadzone na bieżąco przez realizatorów poszczególnych podprogramów aktywności lokalnej, które będą realizowane na rzecz konkretnych grup społecznych lub społeczności lokalnych. Celem bieżącego monitoringu będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawia się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach lub metodach pracy. Ponadto corocznie będą przygotowywane sprawozdania z realizacji podprogramów realizowanych w ramach programu aktywności lokalnej, które zostaną przedstawione Zarządowi i Radzie Powiatu.

Po zakończeniu realizacji programu aktywności lokalnej zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący całość podejmowanych działań. Będzie w nim dokonana ocena

realizowanych przedsięwzięć oraz rezultatów, jakie one przyniosły. Wskazane zostaną także te metody i formy działań, które powinny być kontynuowane w latach następnych.